

(en comentar el meu article del BDC XIX, 28-29), inobjectablement en el terreny fonètic, puix que la *-d*-luixonesa respon a oc. ant. *z*, cat. zero (i allí sovint *ech-* inicial, de *eiss-*, cat. *eix-* apareix com a *eřř-*).

Eixarreit i les formes occitanes són derivats de l'adjectiu *arre*, *arro*, antic o dialectal, segons el tipus corrent de derivació en *-eir*, *-eit*, tal com *esgrogueit*, *esmorteit*, *esblanqueit*, *empegueir*, *espesseir*, *atapeir*, i els antics *entristeir*, *enriqueir*, *enflaqueir*, *envaneir*, etc., i els oc. *enriquezir*, *emblanquezir*, *envelhezir*, etc. (tipus formatiu sobre el qual, veg. *LleuresC*, 274). I el seu adjectiu primitiu el tenim documentat, almenys dialectalment, en els dos països: Cerdanya *arro* adj. 'agre (del vi)' (BDC II, 51), que no sembla conservar gaire extensió, si bé *AlcM* el troba amb matís de 'rònc' a la Vall de Ribes; però en degué tenir més, car segurament va existir un ross. *arrum 'abrusadura, socarrim' tenint en compte que fins avui resta allí *arumar* «socarrimar; roussir, bróler» (*MiscFabra*, 182).

Probt. també en deriva un andal. *arreja* «grana da agria» (que *AlcVenceslada* no localitza). Tampoc oc. *arre* és general, car si bé el porta el PDPF, no figura en el PSW ni en tinc confirmació antiga, però sí avui prov. *arre* «aride, sec», usat pel mateix Mistral,¹ roergat *arre* «rude, víf en parlant du temps; ápre au goût en parlant des fruits sauvages; cru, sablonneux, stérile en parlant de la terre» (Vayssier). En terra d'oïl més aviat té un poc més de representació, almenys antigament, car Godefroy i Tobler-L. porten 5 o 6 testimonis de *arre* «aride, sec, desséché», poitevin *are* «sec, cassant, rude au toucher» i també aplicat al gust de certs fruits silvestres (Vienne, Deux-Sèvres), jud.-fr. *are* aplicat a un vi inferior (Blondheim, *Rom.* xxxix, 136-7), i és curiós que també en judeoespanyol marroquí hi hagi *harro* 'picante (aplicat al pimiento, a la plóvora)' (Benoliel, *BRAE* xiii, 527).

Que *eixarreit*, *exarrasit*, deuen derivar d'aquest adjectiu primitiu no és gaire dubtós. Però és difícil que s'arribi a un acord més enllà, pel que fa a l'origen d'aquest i a la seva relació amb ARIDUS. En tot cas hem de descartar que *eixarreit* sigui simplement un *EX-ARID-ITUS com digué Tallgren (*Glanures* III, *NphMgn.*, 1912, 216). Sobre si el primitiu pot ser ARIDUS hi ha hagut més dubte: s'hi decantaven Diez. Horning (*ZRPb.* xv, 497), i els ho acceptaren Schuchardt (*RomEtym.* I, 31), Wartburg (*FEW*, s. v.) i fins M-Lübke (*REW*, 2939a); però ja hi oposaren fort dubte Gamillscheg (*ZRPb.* XLIII, 536ss., 138) i Bru-neau (*Rom.* LIII, 241), advertint que ARIDUS (i fins un *ARRIDUS) hauria de presentar-se com *ard en fr. i oc. antics. Vaig llegir el meu article de 1930-1 a Meyer-Lübke, abans de publicar-lo, i el mestre, després de llegir-lo, va dir que acabava de conveñe'l que la nostra *-rr-* obligava decididament a prescindir de ARIDUS.

MLWagner, *ZRPb.* LXIII, 527-8, cridà l'atenció sobre el log. i campid. *àrridu* «arido, che si rompe facilmente (del grano maturo, del pane)», que es troba també a part de Calàbria i en el Metauro, *arrid*, i pensava que seria degut a un encreuament d'ARIDUS amb HORRIDUS; no és una forma isolada car també l'Arios-

to va usar *àrrido* (*OrlFur.* xxvi, 103; xxix, 58) i *AlcM* assenyala un cas de *arreu* en Arnau de Vilanova. Però aquest encreuament, almenys pel que fa al cat. i el gallo-romànic, em sembla ben inversemblant. Observem que ARIDUS i HORRIDUS discrepaven del tot en llur vocal principal, o sigui la inicial i accentuada, i que tampoc no coincidien gaire en el sentit: l'encreuament hauria hagut de limitar-se a un element fònic intern i de poc relleu, i no hauria decantat el significat d'ARIDUS en el sentit d'acostar-lo cap al d'*horridus*, car precisament hauria estat en una altra direcció.

Si realment *arre* té a veure amb ARIDUS ha de ser un altre el mot que l'alterés per encreuament: algun adjectiu que comencés per ARR- i tingués un significat més coincident. Que hi hagué d'haver realment alguna part de ARIDUS en això sí que sembla natural, perquè si partíssim d'un *ARRU (o quelcom així) enterament independent, el resultat fonètic francès i occità hauria hagut de ser *ar enterament apocopat, cf. FERRUM > fr. i oc. *fer*, etc.; mentre que, ARIDUS alguna vida havia de conservar en els temps merovingis, etc., ni que fos només com a terme mig-savi, i aquest mot semi-popular sí que podia confondre's amb un indígena ARR- i donar *árrid* > *arre*. I bé, tenim un adj. basc que ve a ser com el que ens fa falta.

Basc comú (*h*)*arro* «fofo, hucco, vano, orgulloso», Mitxelena, *FoHivca.*, § 90, fi, 175, també '(fruita) atacada pels cucs': en el suletí Oihenart (c. 1650) *egur arroa* «bois carié ou pourry», *harroa* «un arbre ou une souche vermoulue et gâtée per dedans», «une noix tachetée»; *arro* «fofo, de mala calidad», Azkue; bc. roncalès *arta(k)arro* «chêne vert», analitzable en *arte-arro* (cf. Aezkoa *arte* 'alzina'), Bonaparte (*B.S.V.A.P.* xiv, 19.555), biscaí *arre* «terquedad» i basc comú (*h*)*arro* «fofo, orgulloso, hinchado» (Azkue), a Zaratze «de inferior calidad (tejidós)», a Sule 'atrevit'; D. Agirre (en *Auñemendiko Lorea*) l'usa de vegades amb el valor de 'altiu' (II, 8.8), *arroxko* altres cops = «infatuado» (I, 166.13), «orgulloso» (II, 70.11), «arrogante» (ib. I, 32.14); d'on bearn. *harr* 'borratxo'; cf. encara Van Eys, *Dict.*, 29ss.; Urtel, *Sitzber. preuss. Ak.*, 1917, 532.

No asseguro que l'*arre* gallo-rom. nasqués de l'encontre del basc amb el seu quasi-sinònim ARIDUS però sí del d'algun element pre-romà estretament afí amb el mot basc; de tota manera notem que no podria tractar-se de cap mot indoeuropeu germà del ll. ARIDUS, car aquest prové, amb rotacisme, d'una base indoeuropea amb *-s-* (*IEW*, 68) però degué haver-hi en romànic superposició de dos adjectius, llatí i preindoeuropeu, que s'assemblaven més o menys, per una casualitat gens difícil de concebre donada l'extrema brevetat de la inicial AR(R)-.

DERIV.: *Eixarreïment*. *Eixarella?* + *Eixarró* f., l *əřə-řə* de les espardenyas: 'el fang que s'hi ha encastat' (St. Aniol de Finestres, 1968) (< -ITONE), significat com el d'*arro* «pourrir», *arre* «desséché» etc. (potser influït per *eixarrar-se* ERRAR, o per *escarrar* que assenyalo a ESCARRAR aplicat a les espardenyas).

¹ «Sant Gènt o Sant Crapàs / n'es tout squn tèms